



МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНЖЕНЕРНО-ЕНЕРГЕТИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА МЕТОДИКИ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Перший проректор

Д.В. Бабенко

Гарант освітньої програми

М.В. Дубініна

« 17 » 06 2021 р.

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

«Безпека життєдіяльності та основи охорони праці»

Галузь знань	07 «Управління та адміністрування»
Спеціальність	071 «Облік і оподаткування»
Освітньо-професійна програма	«Облік і оподаткування»
Освітній ступінь	початковий (короткий цикл) рівень
Семестр	2 семестр
Форма здобуття освіти	денна форма
Викладач	Курепін Вячеслав Миколайович, Старший викладач e-mail - kypinc@ukr.net

Розглянуто на засіданні кафедри методики професійного навчання (протокол № 12 від « 25 » травня 2021 року).

Завідувач кафедри, доцент

Схвалено науково-методичною комісією інженерно-енергетичного факультету

(протокол № 10 від «08» червня 2021 року).

Голова науково-методичної комісії, доцент

Розглянуто на засіданні вченої ради

обліково-фінансового факультету

(протокол № 12 від «17» червня 2021 року).

Голова вченої ради, професор

К.М. Горбунова

О.А. Горбенко

О.М. Вишневська

Миколаїв
2021

1. Призначення навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності та основи охорони праці».

Вивчення навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності та основи охорони праці» є важливим кроком у розширенні світогляду майбутніх фахівців про безпеку людини та її захист у процесі виробничої і побутової діяльності, в умовах надзвичайних ситуацій мирного та воєнного часу.

Навчальна дисципліна «Безпека життєдіяльності та основи охорони праці» займає провідне місце у структурно-логічній схемі підготовки фахівця за початковим (короткий цикл) рівнем вищої освіти, оскільки є дисципліною, що використовує досягнення та методи фундаментальних та прикладних наук з вищої математики, історії, соціології, інформатики, податкової системи, економічного аналізу, статистики тощо і дозволяє вивчення здобувачами вищої освіти теоретичних і практичних основ безпеки життєдіяльності та основ охорони праці є важливим моментом у процесі підготовки молодших бакалаврів.

2. Мета навчальної дисципліни. «Безпека життєдіяльності та основи охорони праці».

Мета - забезпечити відповідні сучасним вимогам знання студентів про загальні закономірності виникнення і розвитку небезпек, надзвичайних ситуацій, їх властивості, можливий вплив на життя і здоров'я людини, сформувані у студентів свідоме та відповідальне ставлення до питань особистої безпеки й безпеки тих, хто її оточує; навчити людину розпізнавати й оцінювати потенційні небезпеки, визначати шлях надійного захисту від них, уміти надавати допомогу в разі потреби собі та іншим, а також оперативно ліквідувати наслідки прояву небезпек у різноманітних сферах людської діяльності.

Предметом дисципліни є люди та середовище, в якому вони мешкають та здійснюють трудову діяльність.

Об'єктом дослідження дисципліни виступає людина у різних аспектах її діяльності (фізичному, психологічному, духовному, суспільному).

3. Компетентності. «Безпека життєдіяльності та основи охорони праці».

Компетентності	Змістовність
Інтегральні	ІК. Здатність розв'язувати типові спеціалізовані завдання та практичні проблеми у під час професійної діяльності у сфері обліку, аналізу, аудиту та оподаткування, або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів бухгалтерського обліку і характеризується комплектністю та невизначеністю умов.
Загальні	ЗК2. Здатність, зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
	ЗК5. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
	ЗК6. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

Фахові	ФК8. Здатність демонструвати розуміння вимог щодо професійної діяльності, зумовлених необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави.
--------	---

4. Програвні результати.

«Безпека життєдіяльності та основи охорони праці».

Заплановані результати навчальної дисципліни	Змістовність
	ПРН3. Знати та використовувати загальнонаукові та спеціальні методи для дослідження соціально-економічної діяльності підприємств.
	ПРН6. Розуміти місце і значення облікової, податкової, фінансово-економічної та статистичної системи в інформаційному забезпеченні користувачів обліково-аналітичної інформації у вирішенні проблем в сфері економічної відповідальності підприємств.
	ПРН18. Розуміти і реалізовувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності вільного демократичного суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

5. Опис.

«Безпека життєдіяльності».

Кількість кредитів ECTS – 3,0

Кількість змістових модулів – 2,0

Загальна кількість годин – 90,0 год.

Рік вивчення - 1

Семестр – 2

Галузь знань 07 – «Управління та адміністрування»

Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

Рівень вищої освіти – початковий (короткий цикл)

Ступень вищої освіти – Молодший бакалавр

Кафедра методики професійного навчання

Форма підсумкового контролю — екзамен.

Ключові слова: навколишнє середовище проблеми сучасності, антропогенний вплив, безпека, суспільство, загрози, соціальна напруженість, небажані наслідки, зобов'язання, партнерство.

Keywords: environment, modern problems, anthropogenic impact, security, society, threats, social tensions, adverse effects, commitments, partnership.

Календарно план з навчальної дисципліни

Таблиця 1 Теми, розподіл навчального часу, терміни виконання завдань

Змістовні модулі курсу			Теми	Розподіл навчального часу			Термін виконання, тиждень	Терміни контрольного заходу
Найменування	Обсяг, кредити	Сума балів		Лекції	Практ.	Самост.		

Змістовий модуль № 1. Безпека життєдіяльності	0,23	Тема 1. Основні поняття та визначення БЖД	3	3	0,5	1, 2 тиж-день	Поточний контроль по завершенню теми
	0,23	Тема 2. Природні загрози, характер їхніх проявів та дії на людей, тварин, рослин, об'єкти економіки	3	3	0,5	2,3 тиждень	Поточний контроль по завершенню теми
	0,23	Тема 3. Небезпеки життєдіяльності у виробничій сфері та побуті	3	3	0,5	4,5 тиждень	Поточний контроль по завершенню теми
	0,23	Тема 4. Небезпеки що ведуть до НС та заходи зниження їх наслідків	3	3	0,5	5,6 тиждень	Поточний контроль по завершенню теми
	0,23	Тема 5. БЖД в умовах надзвичайних ситуацій	3	3	0,5	7,8 тиждень	Поточний контроль по завершенню теми
	0,23	Тема 6. Управління силами та засобами об'єктів господарювання під час НС	3	3	0,5	8,9 тиждень	Поточний контроль по завершенню теми
Змістовий модуль № 2. Основи охорони праці	0,23	Тема 7. Правові питання охорони праці	3	3	1	10,11 тиж-день	Поточний контроль по завершенню теми
	0,23	Тема 8. Організаційні питання охорони праці	3	3	1	11,12 тиж-день	Поточний контроль по завершенню теми
	0,23	Тема 9. Основи виробничої санітарії та гігієни	3	3	1	13, 14 тиж-день	Поточний контроль по завершенню теми
	0,23	Тема 10. Гігієна праці при застосуванні шкідливих речовин.	3	3	1	14,15 тиж-день	Поточний контроль по завершенню теми
	0,23	Тема 11. Основи виробничої безпеки	3	3	1	16,17 тиж-день	Поточний контроль по завершенню теми

	0,23	Тема 12.Електробезпека	3	3	1	17,18 тиж- день	Поточний контроль по завершенню теми
	0,24	Тема 13.Пожежна безпека	4	4	1	19,20 тиж- день	Залік період заліково-екзаменаційної сесії
Всього	3,0	-	40	40	10	-	-

Примітка: виконання здобувачем індивідуальних завдань за темою дослідження

6. Порядок та критерії оцінювання. «Безпека життєдіяльності».

Вивчення навчальної дисципліни включає: лекційні заняття, практичні заняття, консультації з навчальної дисципліни, самостійну роботу здобувача.

Самостійна робота здобувача включає: опанування навчального матеріалу, виконання індивідуальних завдань, творчих робіт.

Таблиця 2 Оцінка за змістовні модулі, теми за видами виконання завдань

№ змістового модулю	Кількість годин		Форма контролю	Кількість заходів	Оцінка		Сума	
	ЛК	ПЗ			min	max	min	max
1	20	20	Практичні роботи	2	3	5	6	10
			Захист робіт, які винесені на самостійне опрацювання	2	3	5	6	10
			Опитування та спостереження за роботою на парі	2	3	5	6	10
			Разом по змістовому модулю	6			18	30
2	20	20	Практичні роботи роботи	2	3	5	6	10
			Захист робіт, які винесені на самостійне опрацювання	2	3	5	6	10
			Опитування та спостереження за роботою на парі	2	3	5	6	10
			Разом по змістовому модулю	6			18	30
Поточний контроль							36	60
Підсумковий контроль (іспит)							24	40
Всього по навчальній дисципліні							60	100
Індивідуальна робота, у т.ч.:								
-	<i>Написання тез доповідей, участь у конференції</i>						5	10
-	<i>Участь у заходах неформальної освіти за наявності документального підтвердження</i>						3	5
-	<i>Індивідуальне завдання</i>						1	8

Здобувачі, що набрали менше 36 балів до заліково-екзаменаційної сесії не допускаються. До складання екзамену такі здобувачі можуть бути допущені тільки після того, як наберуть необхідну кількість балів і виконають усі передбачені програмою завдання.

Таблиця 3 Шкала оцінювання ECTS

Сума балів за всі види освітньої діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	5 (відмінно)
82-89	B	4 (добре)
75-81	C	4 (добре)
64-74	D	3 (задовільно)
60-63	E	3 (задовільно)
35-59	FX	не зараховано з можливістю повторного складання 2 (незадовільно)
0-34	F	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни 2 (незадовільно)

7. Політика курсу.

«Безпека життєдіяльності та основи охорони праці».

Політика курсу визначається системою вимог, які висуваються до здобувачів вищої освіти під час вивчення дисципліни та ґрунтуються до триманні правил академічної доброчесності та корпоративної етики. До здобувача вищої освіти висуваються наступні вимоги: виконання мінімального обсягу всіх передбачених завдань; відпрацювання всіх пропущених (з причини або без) занять за графіком відпрацювань у дні консультацій викладача <https://www.mnau.edu.ua/faculty-energy/kaf-prof/>; дотримання принципів академічної доброчесності; недопущення плагіату; активна участь у роботі на парі; обов'язкова участь в усіх видах контролю. Враховуються активність здобувачів щодо використання інформаційних технологій та інновацій у підготовці до занять, використання можливостей участі у науковій роботі та неформальній освіті.

Стягнення за порушення принципів академічної доброчесності під час навчання та проходження підсумкового контролю (плагіат, фальсифікація, списування тощо): повторний контроль; зниження оцінки; попередження адміністрації факультету.

8. Інформаційні джерела.

«Безпека життєдіяльності та основи охорони праці».

10.1. Базова література

1. Желібо Є. П., Заверуха Н. М., Зацарний В. В. Безпека життєдіяльності : навч. посіб. Київ, 2019. 344 с.
2. Яремко З. М. Безпека життєдіяльності : навч. посіб. Львів, 2015. 301 с.
3. Бегун В. В., Науменко І.М. Безпека життєдіяльності (забезпечення соціальної, техногенної та природної безпеки) : навч. посібник. Київ, 2017. 344 с.
4. Захист населення і територій від надзвичайних ситуацій. Т. 1. Техногенна та природна безпека / за ред. В. В. Могильниченка. – Київ, 2017. 636 с.
5. Захист населення і територій від надзвичайних ситуацій. Т. 2. Організація управління в надзвичайних ситуаціях / за редакцією В. М. Антонця. – Київ, 2017. 303 с.
6. Аветисян В. Г. Рятувальні роботи під час ліквідації надзвичайних ситуацій : посібник. – Київ, 2016. 398 с.
7. Безпека життєдіяльності : навчальний посібник / [М.А. Касьянов, Ю.П. Ревенко, В.О. Медя-

ник та ін.]. – Луганськ, 2017. 284 с.

8. Михайлюк В.О. Цивільна безпека : навчальний посібник / В.О. Михайлюк, Б.Д. Халмуратов. – Київ, 2018. 158 с.

9. Яким Р.С. Безпека життєдіяльності : навч. посіб. Львів, 2015. 304 с.

10. Яремко З.М., Муць І.Р., Галаджун Я.В. Безпека життєдіяльності: навч. посібник. Львів, 2017. 268 с.

11. Кіт Л.Я. Основи рятування і збереження життя людини у невідкладному стані. – Львів, 2017. 135 с.

12. Охорона праці : навч. посібник / З.М. Яремко, С.В. Тимошук., С.В. Писаревська, О.Б. Стельмахович. Львів, 2018. 430 с.

10.2. Допоміжна література

1. Курепін В. М. Виховання культури безпеки студентів у процесі вивчення дисциплін безпеки // В. М. Курепін, К. М. Горбунова // Регіональна культура в умовах глобалізації : матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Глухів, 4-5 червня 2018 р. - Глухів : ВМУРЛ „Україна”, 2018. – С. 334 – 338.

URL:<http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/6401>.

2. Курепін В. М. Комплексна безпека підприємств, як складова системи управління / В. М. Курепін, К. М. Горбунова // Актуальні питання техногенної та цивільної безпеки України : матеріали I Всеукраїнської наукової конференції професорсько-викладацького складу, м. Миколаїв, 21-22 вересня 2018 р.- Миколаїв : Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова, 2018. – С. 21 – 23. URL:<http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/6414>.

3. Курепін В. М. Виховання культури безпеки життєдіяльності майбутніх фахівців у закладах вищої освіти / В. М. Курепін, К. М. Горбунова // Педагогічні науки : збірник наукових праць. Глухів : ГНПУ ім. О. Довженка, 2018. - С. 127-135. URL:<http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/6400>.

4. Радіонов М. О. Визначення основних напрямів профілактики травматизму на підприємствах сільського господарства / М. О. Радіонов, Д. Д. Марченко, В. М. Курепін // Вісник аграрної науки Причорномор'я. - 2019. - Вип. 1 (101). - С. 111-117. - DOI: 10.31521/2313-092X/2019-1(101)-16. URL:<http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/6105>.

5. Курепін В. М. Розвиток аграрного сектору економіки України через забезпечення безпеки на виробництві / В. М. Курепін // Соціально-економічна політика та адміністрування у сфері регіонального розвитку України : збірник тез Всеукраїнської науково-практичної конференції, 3-5 квітня 2019 р. - Миколаїв : МНАУ, 2019. - С. 109-112. URL:<http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/5791>.

6. Яблунівська К.О. Екологічна підготовка майбутніх викладачів закладів професійної (професійно-технічної) освіти, уклад. К.О. Яблунівська // Науково-методичне забезпечення професійної освіти і навчання: матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Київ, 5-19 березня 2018р. – ІПТО. – Режим доступу: <http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/4733>

7. Яблунівська К.О. Екологічна підготовка інженерів-педагогів аграрної галузі, уклад. К.О. Яблунівська // Регіональна культура в умовах глобалізації : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м. Глухів, 22-23 травня 2018 р. - Глухів : ВМУРЛ „Україна”, 2018.

8. Яблунівська К.О. Удосконалення викладання дисциплін безпеки у вищих навчальних закладах, уклад. К.М. Горбунова, В.М. Курепін, К.О. Яблунівська // Причорноморська регіональна науково-практична конференція професорсько-викладацького складу, м. Миколаїв, 25-27 квітня 2018 р. – Миколаїв: Миколаївський національний аграрний університет. – Режим доступу: <http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/3900>

9. Яблунівська К.О. Екологічна психологія та психопедагогіка у системі підготовки майбутніх викладачів аграрної галузі, уклад. К.О. Яблунівська // Причорноморська регіональна науково-практична конференція професорсько-викладацького складу, м. Миколаїв, 25-27 квітня 2018 р. – Миколаїв: Миколаївський національний аграрний університет. – Режим доступу: <http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/3897>

10. Яблунівська К.О. Принципи формування екологічної компетентності у майбутніх викладачів аграрних закладів, уклад. К.О. Яблунівська // Науковий вісник: збірник наукових праць випуск 14, м. Київ, 2018р. – ІПТО.

11. Яблунівська К.О. Екологічна освіта в системі підготовки майбутнього фахівця, уклад. К.О.

Яблуновська // Теорія і методика професійної освіти: електронне фахове наукове видання випуск 14, м. Київ, 2018р. – ПТТО. - Режим доступу: <http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/4735>

12. Яблуновська К.О. Використання інтерактивних методів навчання при вивченні курсу «Основи охорони праці» у вищих навчальних закладів, уклад. К.О. Яблуновська // Причорноморська регіональна науково-практична конференція професорсько-викладацького складу, м. Миколаїв, квітня 2020 р. – Миколаїв: Миколаївський національний аграрний університет.

13. Яблуновська К.О. Екологічна свідомість у системі наукових понять, структура та типи, уклад. К.О. Яблуновська // Наукова діяльність як шлях формування професійних компетентностей майбутнього фахівця: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Суми, 6-7 грудня 2018 р.

14. Яблуновська К.О. Формування екологічної компетентності засобами інтерактивних технологій, уклад. К.О. Яблуновська // Інноваційні підходи до розвитку сучасної освіти: матеріали міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, м. Дніпро, 28 лютого 2019 р. – Режим доступу: <http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/6424>

15. Яблуновська К.О. Організаційно-педагогічні умови професійної підготовки майбутніх інженерів-педагогів, уклад. К.О. Яблуновська // Науково-методичне забезпечення професійної освіти і навчання: матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Київ, 18-28 березня 2019 р. – Режим доступу: <http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/6423>

16. Яблуновська К.О. Особливості формування екологічної компетентності студентів засобами факультативу "Екологія довкілля", уклад. К.О. Яблуновська // Професійне навчання персоналу – Європейський вибір: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, травень 2019 р.

17. Яблуновська К. О. Формування екологічної культури під час навчання фахівців економічного профілю. *Modern Economics*. 2021. № 26(2021). С. 190-194. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V26\(2021\)-29](https://doi.org/10.31521/modecon.V26(2021)-29).

10.3. Законодавчо-нормативні акти

1. Про охорону праці: закон України від 14 жовтня 1992 року N 2695-XII /Верховна рада України. – К. : Відомості Верховної ради, 2012. – № 48. - 16 с.

2. Кодекс законів про працю України : від 10.12.1971 № 322-VIII / Верховна рада України. – К. : Держгірпромнагляд, 2015. – 57 с.

3. Деякі питання розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві : постанова Кабінету Міністрів України від 25.08.2004 р. № 1112 / Кабінет Міністрів України // Охорона праці. – 2015. - № 7. – С. 18-24.

4. Положення про Державний реєстр нормативно-правових актів з питань охорони праці : наказ Держнаглядохоронпраці від 08.06.2004 р. № 151 /Держгірпромнагляд // Охорона праці. – 2014. - № 6. – С. 23-29.

5. Про затвердження порядку здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях : постанова Кабінету Міністрів України № 444 від 26.06.2013 р. / Кабінет Міністрів України. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/444-2013-%D0%BF>.

6. Правила пожежної безпеки в Україні : наказ Міністерства внутрішніх справ України від 30 грудня 2014 року № 1417 / Міністерство внутрішніх справ України.- Режим доступу : <http://ppb2015.io.ua/>.

7. Типове положення про комісію з питань охорони праці підприємства: наказ Держгірпромнагляду від 21.03.2007 р. № 55 / Держгірпромнагляд // Охорона праці. – 2014. - № 9. – С. 2-7.

8. Типове положення про діяльність уповноважених найманими працівниками осіб з питань охорони праці : наказ Держгірпромнагляду від 21.03.2007 р. №56 / Держгірпромнагляд // Охорона праці. – 2014. - № 11. – С. 8-12.

9. Типове положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці : наказ Держнаглядохоронпраці від 26.01.2005 р. № 15 / Держгірпромнагляд // Охорона праці. – 2014. - № 11. – С. 15-22.

10. Положення про розробку інструкцій з охорони праці : наказ Держнаглядохоронпраці від 29.01.1998 р. № 9 / Держгірпромнагляд // Охорона праці. – 2014. -№ 10. – С. 14-17.

11. Типове положення про службу охорони праці : наказ Держнаглядохоронпраці від 15.11.2004 р. № 255 / Держгірпромнагляд // Охорона праці. – 2015. - № 1.– С. 8-13.

12. Положення щодо розробки планів локалізації та ліквідації аварійних ситуацій і аварій : наказ Держнаглядохоронпраці від 17.06.1999 р. № 112 / Держгірпромнагляд // Охорона праці. – 2015. - № 3. – С. 15-23.

13. Порядок опрацювання та затвердження власником нормативних актів про охорону праці, що діють на підприємстві : наказ Держнаглядохоронпраці від 21.12.1993 р. № 132 / Держгірпромнагляд // Охорона праці. – 2015. - № 3. – С. 29-31.

14. Побудова, впровадження та удосконалення системи управління охороною праці : рекомендації Голови Держгірпромнагляду 07.02.2008 р. / Держгірпромнагляд // Охорона праці. – 2015. - № 8. – С. 3-5.

9. Інтеграція здобувачів вищої освіти з особливими освітніми потребами. Інклюзивна освіта.

В університеті вхід облаштовано пандусом. Є кнопка виклику чергового. Є відповідальні особи, які організують освітній процес (декан, заступники декана, куратор).

Можливість дистанційного (або очно-дистанційного) навчання через:

- систему Moodle (<https://moodle.mnau.edu.ua/course/view.php?id=2770> – лекційний матеріал, практичні завдання, завдання на самостійне опрацювання, індивідуальна робота);
- платформу онлайн-занять Zoom – для проведення індивідуальних практичних занять, консультацій тощо;
- електронний репозитарій МНАУ – для використання інформаційних матеріалів;
- спілкування через електронну пошту (kupinc@ukr.net) та телефонний зв'язок;
- залучення до освітньо-наукових заходів в онлайн-режимі;
- індивідуальний підхід до викладення матеріалу навчальної дисципліни;
- можливість залучення до освітнього процесу куратора академічної групи та людини, яка знаходиться поряд з здобувачем вищої освіти з особливими освітніми потребами (батьки, сестра, брат та інших).

10. Доступ до матеріалів.

«Безпека життєдіяльності та основи охорони праці».

Матеріали з навчальної дисципліни узагальнено у освітній платформі Moodle за посиланням — <https://moodle.mnau.edu.ua/course/view.php?id=2770>

Бібліотека Миколаївського національного аграрного університету за посиланням — <https://lib.mnau.edu.ua/>.

Репозитарій Миколаївського національного аграрного університету за посиланням — <http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/>.

Офіційні сайти для збору та обробки інформації (інтернет джерела).

Силабус

з навчальної дисципліни підготовлено:

Старший викладач

В.М. Курепін